

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: smikbr.ru/zaman

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Игилендириу

Жолга жүрюгенлеге таплыкъгъа

Беш жыл мындан алгъа «Къоркъуусуз эмда тынгылы автомобиль жолла» миллет проектге кере жамауат транспорт тап эм къоркъуусуз болурча мадарла этилип тебирегендиле. Аны бла байламлы кыралны регионларына 13,7 минг чаклы жангы автобус, троллейбус, трамвай эм электробус берилгендиле.

- Ол улоуланы экиден бири былтыр жангыртылгъанды. Келир алты жылда уа «Жашау этерча инфраструктура» миллет проектге кере регионлагъа энтта да 33 минг автобус, троллейбус, трамвай эм электробус алынырыкъдыла,- дегенди РФ-ни Правительствосуну Председателини орунбасары Марат Хуснуллин.

Бурунгу жыл Россейни Президенти Владимир Путинни буйругъу бла регионлагъа жангы пассажир транспортха деп ача бёлюннгенди. Ол санда Къабарты-Малкъаргъа орта класслы 44 улоугъа 400 миллион сом төленнгенди. Анга 77 адам сыйынган «ПАЗ Citymax» автобускадан жыйырмасы, аллай бир да «ПАЗ Вектор Next» улоу алыннгандыла.

Жамауат транспортну автопаркын жангыртуу улуу магъанасы барды. Жоллагъа тынгылы ремонт этилгени бла бирге, транспорт да жангы излемлеге келиширге тийишлиди. Ол санда къоркъуусуздукъ жалчытылынырча, ырахат болум кыралырча, жоллада машинала азайырча болум кыуаргъа керекди. Аны бла чекленип къалмай, миллет проект транспорт инфраструктураны айнытуугъа да ахшы себеплик этеди.

Кенгеш

Гитчелени саулукъларына энчи къайгъырыу изленегу

Къабарты-Малкъарда сабийлени солуу кезиулерин жалчытыу эмда саулукъландыруу бла байламлы ведомстволар аралы комиссияны кенгеш этилгенди алгъаракъда. Аны республиканы Правительствосуну Председателини орунбасары **Марат Хубиев** бардыргъанды. Ушакъгъа регионда сабийни эркинликчери жаны бла Уполномоченный **Светлана Тинова**, урунуу эмда социал кыоруулау министр **Тогузаланы Тахир**, министрстволаны бла ведомстволаны эмда контроль-надзор органланы келчилери къатышхан эдиле.

Кенгешде сабийлени саулукъландыруу иш былтыр къалай тамамланнганы эсеплерин чыгаргъандыла, быйылгъа жумушланы эмда борчланы белгилегендиле.

Тогузаланы Тахир билдиргенге кёре, 2024 жылда жай саулукъландыруу кезиуде республикада 34 тийишли организация ишлеп тургъанды. Ол санда мектепледе 23 лагерь эмда онбир стационар учреждение бар эдиле. Алада 7533 сабий солуп, саулукъларын да кючлендирип кетгендиле. Кыйын жашау болумгъа тюшген эмда саулукъларында чекленген онглари болгъанлагъа бютунда улуу эс бурулгъанды.

Дагъыда былтыр Къабарты-Малкъарда, республиканы Башчысы **Казбек Кокос** чакъырып, «Тейри кылыч» социал-реабилитация арада Белгород областдан 95 сабий солуп кетгендиле.

Саулукъ сакълау учрежденияланы ишлерине болгъан излемлени кюсюнден айтханда, Марат Хубиев биринчи медицина-санитар болушлукъгъа энчи магъана бергенди. Дагъыда комиссияны быйылгъы ишини планын дурус кёргенди, саулукъ сакълау учреждениялагъа кыуарыкъ ишчи къауумну да кыуаргъанды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Ленинград — болмагъанча уллу чыдамлыкъны бла жигитликни юлгюсю

27 январьда Ленинградны, шёндюю Санкт-Петербургну, блокадасы чачылгъаныны кюню белгиленеди. Гитлерчиле кыралыбызны шимал ара шахарын къуруоугъа 1941 жылда 8 сентябрьде алгъандыла. Аны эркинлиги кючюн къазуат юч жыл баргъанды: блокада 1943 жылда 27 январьда кетерилгенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Сайлау

Саугъагъа — сёзлюкле

Ёз тилибизде чыкъгъан газетге бла журналлагъа быйылны биринчи жарымына жазылгъанлары араларында бардырылгъан эришиуде хорлагъанла озгъан жылны ахырында «Къарачай-малкъар тилни ангылатма сёзлюкюню» 3-томлукъ 12 китабына ие болгъандыла. Саугъалау Музыка театра бардырылгъанды.

Сёзлюклени газетни бёлюмюню редактору Таппасханланы Аминат пенсиячы Эристауланы Тахирге, Жангоразланы Шамсагъа эм Герпегеждеги мектепни директору Бёзюланы Хусейнге бергенди.

МАМАЙЛАНЫ Алий.

Жангоразланы Шамса.

Бёзюланы Хусей.

Жазылыу-2025

Энтта да онг барды

Хурметли жамауат!

Бир тюрлю чурумла бла 2025 жылны биринчи жарымына «Заман» газетге жазылмай къалгъан эсегиз, халны тюзетирге онг барды. Февральда төрт айга жаздырыгъа да боллукъсуз.

Интернетде бу адресге кырип — <https://podpiska.pochta.ru/press/%D0%9F5893>, онлайн амал бла газетге жазылыгъа онг барды.

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ — П5893

Журналистни дефтеринден

Унутулмазлыкъ жолоучулукъ

4 бет

Соруу

Сабийлени юйде окъутуугъа къалай кырайсыз?

9 бет

Бюгюн — Россейипи студентни кюню

«Жашау берген ахшы онгну зырафына оздурмазгъа тийишлиди»

10 бет

КМР-ни экономиканы айнытуу министри Рахайланы Борис «Азимут» компанияны келечилери бла ушакъ этгенди. Тобешуи республиканы Правительствою ююнде бу кюнде ётген эди. Сёз анда бизни регионда прагманы туризм проектлени тамамлау юсюнден барганды, деп билдиргендир Экономиканы айнытуу министрствосундан.

Тюбешу

«Туризм айный барганы бла адамланы кюлайлыклары да ёседу»

Сёлешген кезиуде эки жаны да Къабарты-Малкъарны туризмде онгланы юсюнден оюмларын туура этгендире, солургъа келгендени, инвестицияла бла кюрешгендени анга сейирлери уллу болганын, республиканы Правительствосу да бизнесе тап онгла кюуругъа сыйгенин чертгендире.

«Азимут» компания кюнакъ юйлени ишлери бардыруу жаны бла белгиледи. Ол кыралны башха-башха регионларында ишлейди, айнып барады. Аны келечилери Къабарты-Малкъарда да тынгылы проектлени тамамларгъа хазыр болганын билдиргендире.

Тюбешууде арада байламлыкъла кюуруну юсюнден сёлешингенди, ол санда

жангы кюнакъ юйлени кюурулушларын бардыруугъа, туризм инфраструктура анынытуугъа да эс бурулганды. Анда айтханларына кёре, эки жаны да туризм маршрутланы айнытуу жолларын бирге жарашдыруугъа, солуу объекте да кюуругъа умутлудула.

Рахайланы Борис ахырында компания бла иш бирге кыйматлы болуруна ышанганын билдиргенди, сагынылган умутла толсала, Къабарты-Малкъарны туризм бёлюмюне иги боллукъду, жангы ишчи жерле кюуругъа, регионда жашагъанлары кюлайлыклары игилендирге да болушурукъду, дегенди.

УЛБАШЛАНЫ Мурад.

Ленинград — болмагъанча уллу чыдамлыкны бла жигитликни юлгюсю

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

ДУШМАННЫ УМУТУ ЮЗЮЛГЕНДИ

Дуния башында эм ариу шахарларыны тизмесине кирген Ленинградны душмандан эркин этуу совет аскерлени уллу хорламларындан бириди. Алай бу кюуанчы ише дери уа шахарчыла ачылыкны бла суукълуккуну, эркинликге итинулюкню бла тёзомлюкню, ышанылулуккуну бла жигитликни 872 кюнун бла кечесин сынагандыла. Кюурушугъа тюшген кезиуде, тюрю-тюрю шартлагъа кёре, анда 600 минден башлап 1,5 миллионга дери мамыр адам жоулгандыла: 97 проценти ачдан, суукъдан.

Фашист Германияны оючуларындан бири Геббельс Ленинград «илмуну мурдорунда жокъ этилирге керекди»,- деп жаза эди.

Вермахтын аскерлени аш-суу бла жалчытуу жаны бла кенешчиси Цигельмайер ленинградчылага жетген ашха адам жашаалмазлыктын, аны ючюн немисли аскерчилени жанларына кюуруккуну болмагъанын жаза эди душман командованиягъа хазырлагъан документледе. «Ленинградчыла кеслери кырылыкъдыла. Жаландан бир адамны да фронтдан иймезге керекди. Не кёп болсала, ол къадар терк кырылыкъдыла. Биз а шахаргъа бир аскерчибизни да тас этмей кирликбиз...». Бу сёлешден жорегин титирейди!

ЖАШАУ А БАРА ЭДИ

Болсада Ленинградны душманнга бойсунур акъылы жокъ эди. Ол угъай, жашау андан ары барганды. Анга уа 1941 жылда июльдан декабрьге дери Ленинград фронтха 422 илму тинтиу бла жангычылыкны юсюнден башламчылыкъла этилгенлери да шагъатдыла. Аладан 78-си артиллерия, 95-си бронетехника, 84-сую уа связаны мадарлары бла байламлы эдиле.

Алимле соядан сют жарашдыруугъа юйренгендире. Бу илму жангычылык минглени жанларын ёлюмден сакълагъанды, ол санда кыгъанакъланы да. Химикле уа назы терклени ийнелеринден витамин бла байкъланган суусап чыгаргандыла. Тюрю-тюрю голледен, чапыракъладан С витамин жарашдыргандыла.

Урушун аллында алимле кыаны алышууну амалын тапхандыла, алай аны кюурунунда керти кыан да болургъа керек эди — 10 проценти. Ачдан эслерин ташларга жетген ленинградчыла болмагъанча уллу чыдамлыкны юлгюсюн кёргюзгендире: ала Ленинград фронтну кереклерине 144 тонна кыан бергендире. Блокаданы эм кыйын кезиуде Ленинград фронтну баш хирургу П. Куприянов «... донор кыан жетер тенгли барды»,- деп жаза эди командованиягъа.

Прикладной химияны институтуну алимлери шахарны отдан сакълауу амалын кюуругъандыла. Ала сынаула бардыруу, суперфосфат сюртюлген мекам коймегенин ачыклагъандыла. Кюурушу жабылгынчы уа, кыангадан ишленген чардакъланы бла мекамланы 90 проценти аны бла сюртюлюп, шахар отдан сакъланганды.

Алим Наум Рейнов энчи прибор хазырлагъанды — прогибограф. Ол бузуу кыалтырагъанын эсепге алганды. Ладогада Жашаууну жолу кюурулган биринчи ыйыкъда аш-суу бла жоукленген кёп машина, буз ууалып, суу тюбене кетгенлери белгиледи. Тохташдырылганынча, машинаны бла кёлде толкунну теркликлери тенг болсала ууалганды буз. Алай бла алимле 30 километрден терк барыргъа жарамагъанын эмда ала бири биринден 80 метр узаклыккыны сакъларгъа кереклисин тохташдыргандыла.

ЧЫНТЫ ИНСАНЛЫКЪ

Даниил Кютинен 59 жылында ишчи жеринде ауушханды. Ол ётмек биширгенди шахарчылага. Ол пекарняда жанын сау кыалдыралыкъ эди, алай бир буржуну да къапмай, ачдан жан бергенди.

Техника битимлени урлукъларын сакълаугъа жууаплы Александр Щукин 1941 жылда ноябрьде ишчи жеринде ауушханды. Аны кабинетинде уа кюзла сакълангандыла. Алим арахины тинтиу бла кюурушгенди. Ол кыралда аз тюбеген арахи бла чулгъамны кюлуна кысып ауушханды.

Жарманы тинтиу бёлюмюню башчысы Дмитрий Иванов ишчи жеринде ачдан ёлгенди. Аны отуунда уа нартохню, пиринччи, гречканы, башха битимлени урлукълары сакълангандыла.

Битимчилликни битеуроссей институтунда блокаданы аллында картофну 1200 тюрюсюню урулгъу сакъланганды. Алай 1941 жылда фашистле ала ёсдюрюлген жерге жууукълашханда, картофну кюуруу жумушла башландыла. Тамата илму кыулукчула Абрам Камерз бла Ольга Воскресенская битимлени кызып, аланы «Лесное» совхозга ташыйдыла. Абрам Камерзны фронтха чакыргъандан сора урлуккуну сакълау жумушлары Ольга Вознесенскаяны эри Вадим Лехнович бла бирге андан ары бардырадыла.

Блокаданы кезиуде ала экиси да кюн сайын институтха жауу жюрюгендире. Къарулары азайгъандан сора уа анда кылып башлагъандыла. Картофну кыш суукъладан, гылуу чычханладан сакълагъандан сора жайда урлукъ себиуню юсюнден кыайгырып башлайдыла. Шахарчыланы болушлукълары бла аны скверледе, парклада саладыла. Ма алай бла кюз артында картофну жыйып, ленинградчыла ачылыкны хорлагъандыла.

Ма быллай жигитликте этгенди хар ленинградчы да!

БИТЕУХАЛКЪ БАЙРАМ

Ленинградны блокадасы кетерилген кюн битеу халкъ байрамды дегге эркинбиз. Бу жигит шахарны кюурулуугъа совет кыралны битеу миллетлени жашлары бла кызылары кыатышхандыла. Аланы араларында уа таулу халкъны жигит уланлары да бардыла. Аладан неччасы «Ленинградны кюурулагъаны ючюн» майдал бла сауыгъаланганларын тюз тохташдыргъан да кыйындыла. Болсада алай онг барды — Россейни Кюурулуу министрствосуну «Подвиг народа»-неда «Память народа» сайтла жылдан жылга жангы шартла бла толтуруадыла.

Алай, мени аппаны кыарындашы Солтанча, Ленинградны эркинлиги ючюн кыазуатда жоюлуп, басдырылган жерлери да белгили болмай кыалган да ненча жигит жашыбыз бардыла.

Ленинградны эркинлиги ючюн жанын-кыанын аямагъанлары арасында халкъыбызны жигит уланы **Байсолтанланы Алимни** атын биринчилени санында сагыныргъа керекди. Ол СССР-ни Жигити деген атха нек тийишли кёрулгенини юсюнден документ эки бла жарым кыагынты алды. Аны командирни жазгъаныча, Балтияны илчяны самолётунда душман аскерлеге къажуу урушда кёкге 277 кере чыкыгъанды.

1944 жылда 27 январьда Ораненбаумну тийресинде энчи лыжа батальонну партругу **Батчаланы Шахмурзаны жашы Исмайыл** биринчи болуп атакагъа кёторюледи. Аны батырлыгыны хайырындан аскерчиле Большое Кикерино

деген элли тийресинде немислини ууатадыла. Бу атышыуда жигитлиги эм аскер хунери ючюн Батчаланы Исмайыл Кызыл Жулдузун ордени бла сауыгъаланды. Дагъыда ол Ата журт урушун орденини 2-чи даражасы, Кызыл Байракны ордени, «Ленинградны кюурулагъаны ючюн» майдал бла да белгиленгенди.

Шахарны азатлаугъа юлюшлерин **Жантуудуланы Ибрагим, Кюнакъланы Магомед, Доттуланы Ибрагим, Асанланы Ахья** да къошхандыла. Бёзуланы **Хаммал, Аккиланы Аскербий** эм **Улбашланы Идирис** а урушун аллында жыллада, водительни усталыгына юйренип, колхозда ишлеп тургандыла. Кызауатны жылларында уа бу усталык алагъа мамыр ленинградчылары ёлюмден кыурургъа онг бергенди. Ала Ладога кёлде «жашаууну жолу» бла шахарчылага аш-суу элтгендире, сауутла ташыгъандыла.

1943 жылда сентябрьде 8-чи армияны 272-чи маручу дивизиясыны 1240-чы маручу полкуну командованиясы «Ленинградны кюурулагъаны ючюн» майдалга тийишли кёрулгенини арасында лейтенант **Габаланы Дуланы жашы Магометни** аты да барды. Ол связь ротада кыулукъ этгенди.

Кыралыбызны шимал жанында ара шахарын душмандан эркин этуу кыазуатда жигитликлерин кёргюзгенлени арасында танклагъа къажуу 66-чы энчи артиллерия дивизиясыны аскерчи **Езденланы Жамболаны жашы Магомед** да барды. Бу тизмеде дагъыда кыарачылы жигит тамата лейтенант **Эркенланы Бийболатны жашы Магомед** да жазылынды.

Ленинград фронтну 1-чи гвардий танк бригаданы маручусу **Чочайланы Сафарны жашы Хаджи**, 59-чу армияны 16-чы танк бригадасыны орудианы командири старшина **Атиурааланы Магомед**, 407-чи энчи окутуу маручу ротаны курсанты ефрейтор **Ностуланы Шавазны жашы Харун**, 109-чу маручу дивизияны 381-чи маручу полкуну миномётчиги кичи лейтенант **Отарланы Магомед**, 115-чи зенит артиллерия полкуну аскерчи ефрейтор **Биттирланы Чапай**, маручу бёлюмю командири тамата лейтенант **Сарбашланы Магомед** эм кёп башхала бардыла. Ала барысы да «Ленинградны кюурулагъаны ючюн» майдалга тийишли болгандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Мадар

Тюз да кюзюгеча, хар нени кёргюзтютюп кьояды

Черек районну башчысы Кьулбайланы Алан районну ара больницаасыны баш врачы Биттирланы Азрет бла тубешгенди. Аны бла ушакъ этгенде, бу учреждениеяны ишчиле эмда жангы оборудование бла жалчытыууну юсюнден да сагъынылганды. Ол кюнледе уа ары МР-«Диамант» цифралы маммограф берилген эди, дегенде районну администрациясыны пресс-службасында.

Бу аппарат цифралы томографча хайырла-

нылган кюзюгю, адамны хархында не аз да тюрленуу болса, ол аны кёрмей кьоймайды. Аны себепли онкология ауруулары энди кьозгъала тебиреген кезиулеринде ачыкъларгъа болушурукъду. Бир игиси - бек аз рентген чыгъарады эмда кьараган жерин жик-жиги бла кёргюзтеди. Шёндю бу оборудованианы орната турадыла, аны бла ишлерик специалист да тийишли билим алганды.

УБАШЛАНЫ Мурат.

Журналистни дефтеринден

Унутулмазлыкъ жолоучулукъ

Журналистге кеп жерлеге барыргъа, кеп сейир адамла бла жолоучу болургъа, тубеширге туюшеди. Алай алааны арала-рында жюрегинде тюрелип кьалганла бардыла. Эсимде кьалган алай бир жолоучулугъуму эсергерге сюеме.

2017 жылны январь айы эди. Максим Горький атлы драма театрыбызны актёрлары Грозный шахарда Совет Союзну Жигити Х.Нурадилонну атын жюрюгтен кьырал драма театры сахнасында «Жаралы таш» деген спектакльни кёргюзтюрге атланадыла. Аны Гуртуланы Салихни чыгъармасына кёре РФ-ни бла КъМР-ни искусстволарыны сыйлы кьуллукъчусу Султан Теуважев салган эди. Грозныйге тебирегенлеринде, Гуртуланы Салих манга: «Заманынг бар эсе, кел сен да, суратха да алырса, жазган да этерсе», - дейди.

Артистле бла бирге барабыз. Бирле сёлеше, башхала тынгылаууна басып келедиле. Салих а уллу сагъышха батылды, кьайты этгени бетинде кёрюнеди. Кьа-тында олтурган Олег Гусейнов - орус драма театрыны сыйлы артисти эмда республикада белгили журналист: «Быллай бир нени юсюнден сагъыш этип келесе?» - дейди. «Сахна оюн кьалай боллукъ болур, чеченли кьарындашларыбыз аны жаратырламы, кеп адам келирми, деген сагъыш-дама», - дейди Салих. Гусейнов а: «Салих Солтанбекович, бир да жарсымагъыз, сахна оюн бийик даражада салыннганды, актёрла

ныргъа алыкъа иги кесек заман барды. Хава, Салихни бла мени кьатыма келип: «Сиз юч сагъышны былайда не ишлериксиз, мени машина мени юйюме эптиркиди, анда баш ием сакълап турады», - дейди.

Юйю театрдан артыкъ узакъ да туююлдю, болсада Грозный шахарны орамлары бла машинада бара, терезеден аны айбаттыгы, тизгинлиги кёрюнеди. Беш минутдан келир жерибизге же-

теди!» - деп сейирсиме. Мусса уа: «Аны не сейирлиги барды, мус-лимманма деген хар адам этерге керекди беш ууакъты намазын, сен а этмеймисе?» - деп, манга тюрслеп кьарады.

-Угай, жарсыгъа, ол ишден бек узакъдама.

-Ол а керти да жарсыулуду, аны юсюнден сагъыш эт, - деп кьоша-бары, кьонакълары.

Ма ол кюн билдим Салихни намаз этгенин. Аны айтханым, ол

эс буруп кьараганларын кесим кёрюнеме. Бу алагъа дерсди, ала ата-бабаларыны тарыхларын билдирге керекдиле», - деп, Чеченни маданият министри авторгъа, актёрлагъа да жорек ыразылыгын билдиргенди. Сора Гуртуланы Салихге «Къабарты-Малкъар Республиканы бла Чечен Республиканы араларында маданият байламлыкъланы

Театры директору Хава Ахмадова.

турганын билдиргенди. «Кьайсыны назмуларын ары дери да окьугъанма, алай бир жол а Долинскде малкъар халкъны кёчгюн-чюлюкде ёлгенлерини хурметине ишленген мемориалына барып, анда аны, Къазим хажини да юслеринден кеп сейирлик халарла эшиттенимден, суратларын кёрюнимден сора, киталарын табып окьугъан эдим.

Кьайсыны «Жаралы таш» деген назму жыйымдыгъы юйюмдеди. Бюгюн ишим кепден, бери келип, сахна оюннга кьарар акъылым жокъ эди. Болсада ол Кьайсыны юсюнден болганын эшиттенимде, битеу жумушларымы да кьуюп, салып келгенме. Сау болсунала актёрла, бек аламат ойнагъандыла, авторгъа уа бю-тюнда ыразыма», - дегенди.

Рамзан деген жаш а: «Мен алыкъа быллай спектакль кёрме-генме. Сизни жерлешигиз керти да алай жигит адаммы эди огъесе автор семиртгеним этгенди?», - деп сорган эди. Мен а ол керти да бир затдан кьоркъа билмеген, сейирлик адам болганын, аны кеп миллетлине келечилерини арасында шухълары да иги кесек болганын, назмуларыны кита-бын Кубада биринчи космонавтха да бергеними айтханымдан сора, Рамзан аны киталарын окумай кьоймам деп, кьаст этген эди.

Арха кьайтып келе, Олег Гусейнов Салихге: «Мен айтхан эдим да санга хар зат да тап боллукъду, артистле да тынгылы хазырлангандыла, кьараучула да оюнуу жаратырыкъдыла деп», - дейди.

Чынтты таулу эр кишича, Салих бу жол да ёхтемленгенни кёрпозмедди, ёхтемленир зат а, ой, кьалты кеп эди. Анга анда берген саугаланы араларында белгили чеченли суратчыны «Бызынгы таула» деген сураты да бар эди. Автобус бизни юйюно кьатына жетгенде, Салих: «Бюгюн, битеу ишлеринги да кьуюп, бир айтханымлай, узакъ жолгъа тебиреп кьалганса, аны ючюн муну санга берирге сюеме», - деп, аны манга тутдурган эди...

ХОЛАЛАНЫ Марзипт.

Алим Куниев Кьулийланы Кьайсыны сыфатында.

да бек жууалпы кёзден кьарагандыла бу ишге. Бек башы уа - ской-юп, ыразы болуп хазырлангандыла барысы да. Ма кьарар тур, чечени кьарындашларыбыз аны жаратмасала», - дегенни айтады. Театргъа жете келген жерде, эшикде сууукъ болганына да кьарамай, бизге аны директору Хава Ахмадова, бир кьауум артистле да тубейдиле да, ичине ашырадыла. Уллу, ариу мекям. Ол шёндюго заманын излемине кёре ишленген жангы театры. Босагъадан атлаганлай окьуна кавказ кьонакъларыкъ сезиле-ди. Артистлени ашханагъа элтип сыйлайдыла. Сахна оюн башла-

тебиз. Юч кьатлы уллу, ариу юй. Ичинде да тизгинлилик, ариулукъ, таплыкъ эсленеди. Бизге Чечен Республиканы халкъ поэти, Ахмат Кадыров атлы алтын майдалгъа тийишли болган Мусса Магомедович Ахмадов тубейди. Ол, Салих бла жарыкъ саламлашып, кьунакълашып, пальтоларыбызны да теширип, отоугъа киририбизни тилейди. Салих, юйюно иеси бла ушакъ этип бошагъандан сора: «Мен бюгюн намаз кьылмагъанма, эркин этсегиз, Аллахы аллында борчуму толтурур эдим», - дейди да, отонуу бир жанына кетип, намазын этип башлайды. Аны кёрюнимде: «Салих намаз

бир кьауумлача, намаз этгенини, ораза тутханыны да юсюнден да айтып турмай, тышчыкы, ийманы бла борчун толтурганды.

Сахна оюн башланыргъа алыкъа жыйырма минут бар эди, зала адамладан толуп. Анда олтуруп угай да, сюелип туургъа жер жокъ эди. Спектакльге кьараргъа келгенлени араларында жаш адамла, абадан тёлону келечилери да бар эдиле. Сахнаны жабыу ачылгъанда уа, олтурганла, ёрге туруп, толкун кьарслары бла актёрлагъа тубейдиле. Ол кюн актёрла айтып, Кьайсыны кеп назмулары эшитилгендиле, уллу экранда уа документли кадрла, поэт сау заманда алынган видеороликке кёргюзтүлгендиле, аны ауазы да эшитилгенди. Жыйылгъан жамауат спектакльни кезиуянде кеп кере ёрге кьуюп, кьарс кьагъганды. Оюн бошалгъандан сора да, кьараучула, иги кесек заманын сюелип, кеталмай тургандыла.

Арда билгенбиз, залда олтурганлары араларында Чечен Республиканы культура министри Хаж-Бауди Даев, башха оюночу кьуллукъчула да болганыларын. Министр, театры директору да сахнагъа чыгъадыла. «Нечик иги этгенсиз бу оюнуу бери келтиргенизини. Анда кеп кёчгюн-чю халкъланы кьадарлары толу ачыкъланады. Залда бюгюн кеп жаш адам олтурады, ала барысы да уллу кьулакъ салып,

кючлендируге эмда театр искусствону айнытыугъа кьыйын салганы ючюн» деген белгини бергенди.

Кьырал драма театры директору да чыккъанды сахнагъа. «Уллу Кьайсын жалаанда Кьабарты-Малкъарныкы туююлдю, ол битеу адам улуну поэтиди. Атамы кьарындашы Кьули улу бла шу-ёхлукъ жюрюгтенди. Ол дуняда бир тере бар эсе, ала анда да тубешген болурла. Поэтиригизни былай кёрюргенлей турганын, сый бергенигиз ючюн да сау болугъуз», - дегенди ол да.

Оюн бошалгъандан сора да, адамла иги кесекге дери залдан кетмей тургандыла. Салихни сахнагъа чакъыргъанларында уа, ол сабыр барып, кьараучулары алларында кьолун жюрегине салып, башын энишге ийгенди. Ол кезиуде уа залда сюелгенле, бюгюн кьаты кьарс кьагъып, чечен тилде бир затла айтып кьычыргандыла. Ала Салихге айтылган махтау сёзле эдиле. Жашауунда кепню кёрген, кепню сынагъан, атасыз ёсген Салихни уа бетинде кез жашлары бара эдиле...

Кёпле ол кюн кьатыма келип, кеслерини оюмларын айтыргъа ыразы эдиле. Болсада мен бюгюн жалаанда бир-эксини айтханым келтирейим юлгоге. Чечен Республиканы Биллим беруу министрствосуну кьуллукъчусу Айша Абдулсадамова уруш баргъан жыллада юйюроу бла Нальчикде

Баш кюн, башил ай, 27

1 КАНАЛ

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00,
03.00 Вести
09.55 О самом главном (12+)

ТВЦ

06.00 «Настроение»
08.15 «Смех, дрожь и видео» (16+)
08.50 Х/ф «ЖЕНСКАЯ ВЕРСИЯ. ЧИСТО СОВЕТСКОЕ УБИЙСТВО» (16+)

17.00 Д/ф «Актёрские драмы. От сумы и от тюрьмы...» (16+)
18.10 Х/ф «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗВАНИЕ» (16+)

НТВ

04.50, 08.25, 10.35 Т/с «МОРСКИЕ ДЬВЯВОЛЫ. СМЕРЧ» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 «Тайны звезд спорта» (12+)
06.30 «Все о главном» (12+)
07.00 Новости
07.05, 23.35 Все на Матч! Прямая трансляция

16.40 Д/ф «Шумахер и Шумахер» (12+)
17.25 Футбол. «Зенит» (Россия) - «Ноа» (Аргентина). WinPire. Зимняя серия.

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06.10 «Поколение патриотов». Ветеран СВО Заурбек Мазлов (12+)

17.00 «Новости 1КБР». Информационный выпуск (16+)
17.10 «Добрый доктор» (12+)
17.50 «Холокост» (12+)

05.00, 09.00, 13.00, 17.00 «Известия» (16+)
05.25 Т/с «КРЕПКИЕ ОРЕШКИ-2» (16+)

08.50, 01.00 Х/ф «ЛИЧНОЕ СЧАСТЬЕ» (16+)
10.00, 12.30, 16.30, 19.30, 23.50
10.15 «Наблюдатель»

06.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
06.10 «Время и личность». Педагогическая династия Казаковых (12+)

Геургю кюн, башил ай, 28

1 КАНАЛ

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.20 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00,
03.00 Вести
09.55 О самом главном (12+)

ТВЦ

06.00 «Настроение»
08.10 «Доктор И...» (16+)
08.40 Х/ф «ЖЕНСКАЯ ВЕРСИЯ. ЧИСТО СОВЕТСКОЕ УБИЙСТВО» (16+)

18.15 Х/ф «ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗВАНИЕ-2» (16+)
22.35 «Закон и порядок» (16+)

НТВ

04.55, 08.25, 10.35 Т/с «МОРСКИЕ ДЬВЯВОЛЫ. СМЕРЧ» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 «Тайны звезд спорта» (12+)
07.00 «Вы это видели» (12+)
07.30, 10.00, 12.55, 15.25 Новости

22.00 Бильярд. BetBoom. Суперлига. Прямая трансляция из Москвы
00.25 Д/ф «Брюс Ли. Путь воина» (12+)

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06.10 «Всегда на страже» (12+)

17.00 «Новости 1КБР». Информационный выпуск (16+)
17.10 «Тайм-аут». Спортивная программа (12+)

05.00, 09.00, 13.00, 17.00 «Известия» (16+)
05.30 Т/с «КРЕПКИЕ ОРЕШКИ-2» (16+)

07.40, 09.30, 04.40 Т/с «ДЖОКЕР» (16+)
08.05 «Страна советов» (16+)

06.30 «Пешком...»
07.05 Д/с «Монологи великого Дуни»
07.35 Д/ф «Коломенское. Остров времени»

06.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
06.10 «На страже закона». Вести из прокуратуры КБР (16+)

06.25 «Про Олега... Памяти заслуженного артиста КБР Олега Гусейнова (12+)

07.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
07.10 2025-й - Год защитника Отечества. «Лыгуэм и дамыгъэ» («Уроки мужества»). Кавалер ордена Мужества А. Бахов (каб.яз.) (12+)

08.50, 01.00 Х/ф «ЛИЧНОЕ СЧАСТЬЕ» (16+)
10.00, 12.30, 16.30, 19.30, 23.50
10.15 «Наблюдатель»

07.10 «Новости 1КБР». Информационная программа (16+)
17.10 «Больше книг» (12+)

«РОССИЯ-ГТРК «Къабарты-Малкъар»

07.07, 07.35, 08.07, 08.35 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР «УТРО»
ПОНЕДЕЛЬНИК, 27 января
09:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (на каб. и балк. яз.) (12+)

09:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (на каб. и балк. яз.) (12+)
09:45 «Полет души». Поэт Аздор Сарбашев (12+)

каб. и балк. яз.)
09:45 «Вчера. Сегодня. Завтра». Ветеран труда Хажий Дуков (12+)

14:30 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)
17:30 К 80-летию Великой Победы и Году защитника Отечества. «Не ради славы и награды». Кавалер ордена Мужества Рамзан Тебердиев (12+)

17:50 «Интервью в большой студии». Амур Текуев (12+)
21:10 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ КБР (12+)

Байрым кюн, башил ай, 31

1 КАНАЛ

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.20 «Модный приговор» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести
09.55 О самом главном (12+)

ТВЦ

06.00 «Настроение»
08.10 Х/ф «ЗАМУЖ ПОСЛЕ ВСЕХ»
11.30, 14.30, 17.50 События
11.50 Х/ф «ЗАМУЖ ПОСЛЕ ВСЕХ»

22.00 «В центре событий» с Анной Прохоровой
23.05 «Приют комедиантов» (12+)
00.35 Х/ф «ДЕЛО РУМЯНЦЕВА» (16+)

НТВ

04.50, 08.25, 10.35 Т/с «КОРСКИЕ ДЯВОЛЫ. СМЕРЧ» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

МАТЧ ТВ

06.00 «Тайны звезд спорта» (12+)
06.30 «Большой хоккей» (12+)
07.00, 10.00, 12.55, 15.25 Новости
07.05, 21.45, 00.20 Все на Матч! Прямая трансляция

01.25 Центральный круг (12+)
01.55 Легкая атлетика. Мировой тур в закрытых помещениях (6+)

ОТР

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
06.10 «Служба «02» сообщает» (16+)

ПРОГРАММА 1 КБР

06.00 «Новости. Утро. 1КБР». Информационный выпуск (16+)
07.00 «Служба «02» сообщает» (16+)

5 КАНАЛ

05.00, 09.00, 13.00, 17.00 «Известия» (16+)
05.25, 09.30 Т/с «ДЖОКЕР-2. ОПЕРАЦИЯ КАПКАН» (16+)

08.30 «Ваше здоровье!» (12+)
13.30, 17.30 Т/с «СЛЕД» (16+)
23.10 «Светская хроника» (16+)

РОССИЯ 2

06.30 «Пешком...»
07.05 Д/с «Монологи великого Дюни»
07.35 Д/с «Русский мир»

ПРОГРАММА 1 КБР

06.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
06.10 «Служба «02» сообщает» (16+)

МТР 24

06.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
06.10 «Служба «02» сообщает» (16+)

высокогорного объекта г. Нальчика (12+)
07.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
07.10 «Диньмир гвэшиэир» («Религия и жизнь») (каб.яз.)

07.40 «Шэньгэ-эр гуэуэцзи» («Знание – сила») (каб.яз.)
08.00 «Новости. Утро. 1КБР» (16+)
08.10 «Ана тили» («Родной язык»). Телевикторина (балк.яз.) (12+)

08.40 «Сайламала» («Избранное») (балк.яз.) (12+)
17.00 «Новости 1КБР» (16+)
17.10 «Горизонт». Социально-экономическая программа

17.35 Концерт звезд эстрады КБР. Часть первая (12+)
18.15 «Сцензм кьхуэиуэащэ» («Рожденные для сцены»). Актер Мурадун Хуранов, г. Москва (каб.яз.) (12+)

18.50 «Школ да юиньбэздэ» («Школа – наш дом»). Санаторно-лечебной школе 75 лет (балк.яз.) (12+)
19.30 «Новости 1КБР» (16+)
19.45 «Молодежная сфера». Победитель всероссийской «Студенческой весны» Магомед Чемаев (12+)

20.15 «Си гукьэиуэащэ» («Мои воспоминания»). Психолог педагог Т. Кушхубиева (каб.яз.) (12+)
20.35 К 80-летию писателя, ученого-этнографа С. Мафедзова. «Псалэм и ээфэкир» («Сила слова») (каб.яз.) (12+)

20.55 Праздничный концерт, посвященный 198-й годовщине вхождения Балкарии в состав Российского государства. Часть первая (балк.яз.) (12+)
21.40 «Новости 1КБР». Информационная программа (16+)

Шабат кюн, байрым ай, 1

1 КАНАЛ

06.00 Телеканал «Доброе утро. Суббота»
09.00 «Умницы и умники» (12+)
09.45 «Слово пастыря» (0+)

РОССИЯ 1

05.00 Утро России. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»
09.00 «Формула еды» (12+)

ТВЦ

06.35 «Православная энциклопедия» (6+)
07.05 Х/ф «ЖИЗНЬ ПОД ЧУЖИМ СОЛНЦЕМ» (16+)

14.30 События
14.45 Х/ф «ТАМ, ГДЕ НЕ БЫВАЕТ СНЕГА» (16+)

НТВ

04.45 Х/ф «ВСЕ ПРОСТО» (16+)
06.20 «Смарт» (12+)
07.20 «Смарт» (0+)

ОТР

06.00 «Венец всех ценностей – семья». Закрытие Года семьи в России. Часть вторая (12+)
06.45 М. Горький. «На дне». Спектакль Пермского театра «У Моста». Часть первая (12+)

06.30 Центральный круг (12+)
07.00 Новости
07.05 Все на Матч! Прямая трансляция

ПРОГРАММА 1 КБР

17.00 «Тырынауэ» (12+)
17.20 М. Горький. «На дне». Спектакль Пермского театра «У Моста». Часть вторая (12+)

08.00 «Учимся вместе» (12+)
08.20 «Кавер-шоу». Музыкальная программа (12+)

ПРОГРАММА 1 КБР

17.00 «Тырынауэ» (12+)
17.20 М. Горький. «На дне». Спектакль Пермского театра «У Моста». Часть вторая (12+)

СТРАНА 1

05.00 Т/с «УСЛОВНЫЙ МЕНТ» (16+)
05.00 Т/с «УСЛОВНЫЙ МЕНТ-2» (16+)

РОССИЯ 2

06.30 «Библейский сюжет»
07.05 М/ф «Два богатыря». «Лоскутик и Облак»
08.15 Х/ф «ВАШИ ПРАВА?» (16+)

01.40 Д/с «Искатели»
02.25 М/ф «Очень синяя борода». «Остров»

МТР 24

ПРОГРАММА 1 КБР
Концерт звезд эстрады КБР. Часть вторая (12+)
06.45 «Молодежная сфера». Победитель всероссийской «Студенческой весны» Магомед Чемаев (12+)

07.15 «Сцензм кьхуэиуэащэ» («Рожденные для сцены»). Актер Мурадун Хуранов, г. Москва (каб.яз.) (12+)
07.50 К 80-летию писателя, ученого-этнографа С. Мафедзова. «Псалэм и ээфэкир» («Сила слова») (каб.яз.) (12+)

08.10 «Школ да юиньбэздэ» («Школа – наш дом»). Санаторно-лечебной школе 75 лет (балк.яз.) (12+)
08.50 Д. Биссет. «Кузнечик Денди». Сказка для детей (6+)

ПРОГРАММА 1 КБР

07.00 «Кухняшки». Программа для детей (6+)
17.30 «Знать и не забыть» (12+)
17.50 «Поэм с друзьями от души»
19.00 «Ганшэрэх»
19.20 «Адам и лэуэж» («По следам отца») (каб.яз.) (12+)

20.00 «Вагуэбэ жэщ». Музыкальная программа. Часть первая (каб.яз.) (12+)
20.40 «Республикэм шыхьэбархэр». Информационная программа (каб.яз.) (16+)

20.55 Праздничный концерт, посвященный 198-й годовщине вхождения Балкарии в состав Российского государства. Часть вторая (балк.яз.) (12+)
21.40 «Ийкыс». Информационная программа (балк.яз.) (16+)

КьМР-де Россей радио

«Жангылыкыла» (каб., малк., орус тил) 11.30, 13.10, 15.10, 18.10

ПОНЕДЕЛЬНИК, 27 января
07.10 «С утра пораньше». Информационно-музыкальный канал (каб., балк., русс. яз.)
08.10 «Духовный стрелок» (каб. яз.)
08.35 «Родник народной песни». Омар Отаров (балк. яз.)

08.30 «Из жизни памятников». Алим Кешоков (балк. яз.)
08.40 «Мудрость отцов – бесценное богатство» (каб. яз.)
11.45 Борис Утховер. Стрелок из новеллы «Совершенство» (каб. яз.)

11.45 «На волне ретро» (балк. яз.)
13.25 «Вне моды и времени». Национальная кухня (балк. яз.)
13.45 «Константа жизни: истоки» (каб. яз.)
15.25 «Мудрость адыгского слова» (каб. яз.)

15.25 «Самое время»
15.45 «Религия и этикет» (каб. яз.)
18.25 Минуты поэзии
18.30 «Два капитана»
18.45 Итоги проекта «Родом из КБР»
18.50 «Симфония Кавказа». Мухадин Канур

18.45 «Читаем вместе» (балк. яз.)
СУББОТА, 1 февраля
10.10 «Зори Кавказа». Объединенный радиоканал
11.10 «КБР» день за днем». Итоговая информационная программа (каб. яз.)

Эхтемлену

Ата журтум — Малкъарым!

Ким атагъан болур эди санга бу кюн сыфатлы атны – Малкъарым деп! Элбруслу Ата журтум! Бийиклеге, кыйырсыз, чексиз узакълагъа, жарыккъа, аламгъа тартылган туугъан жерим! Къар башлы тауланы жютю чукуйлары акъ булутланы жыргъан къаялы журтум. Мингле бла жылланы бийикледен узакълада кек тенгизлеге жортхан, саркыгъан черекле жери.

Кек тюрсюнлю ариу ёзенлерингде азат, эркин ёсе субай наратларынг, назыларынг, къайыларынг, жанкъозларынг жаз башында кърны, бузну жырып чыкыгъан, къарылгъачларынг къаяларынгда уяла салгъан тер жерим!

Малкъарым! Назмучула санга тамашалыкъ жырла жоралагъан журтум. Хар инсанни сау дунягъа тенгши этген Кязминг. Къаманы бла гюлно бир тизгинге сыйындыргъан, таш юсюнде жарала кере билген Къайсынынг.

Ата журтум – тауланы атасы, эки башлы Элбруслу жерим, Малкъарны ёхтеми! Акъ тонлу таубуз, кёкге къарайса, узакълагъа, бийиклеге жете, этеклерингде гюллеринг чагъа, башынгда кърнынг, бузунг жылтырай, жокъду сенден тамаша бу дуняда.

Къушла учхан бийикледен саркып, тюзлеге чапхан, череклеге зынгырдауукъ тауушлу сууларын кюшхан кюмюш бетли, чокъуракъ тамычылы чучурланы жери – Малкъарым!

Нарат тереклеча, субай санлы жигитле, ай суратлы къызла бла «Асланбийни» тепседиле. Бирде эки къанкъаз, кёлде сюзгенча, сюзоле. Бирде уа, Минги тауну башында, боранлача, бурула. Ол соймекликни, жашлыккны, ариулуккню тепсеуюдо.

Ким айтханды жер башында жаннет жокъду деп? Сора ол кёрмегенди Малкъарны. Исси кюн аны гара суун ичин, суусарын къандырмагъанды, кёкюрегин толтуруп, хауасын солумгъанды. Минг жыл жаша, кез жарыгым – Малкъарым. Юйюнге да игилик!

ОСМАНЛАНЫ Хийса.

Соруу

Сабийлени юйде окъутуугъа къалай къарайсыз?

Барыбыз да билгенликден, ата-анала ёсдюргенлерин битеулю билим бериуно алырларын тийишлисича жалчытыргъа борчлудула. Сабийле кыралыбызда мардагъа саналган жорукъланы мурдорларинда юйренирге тийишлидиле. Арт кезиуде жашларын-къызларын юйлеринде окъутургъа ыразы болгъанла барлыкълары бла байламлы, ол болумгъа жамауат къалай къаргъанын аныглар эмда билир мурат бла биз бир къауум адамдан аланы оюмларын соргъанбыз.

ЧОЧАЙЛАНЫ
Азамат,
Королёвда терк
болушлукъ
берген
подстанцианы
врачы:

- Хау, шёндю сабийлени юйде къою окъутургъа сюйген ата-анала да бардыла. Баям, ол тыш къыраладан келген төре да болур деригим келеди.

Кесими школда окъгъан заманымы, не акъылбалык болгъунчу кезиюуюмо эсиме тюшюрсем а, тюзге санамайма сабийни юйде туруп окъгъанын. Нек дегенде мектепде ол жаланда билим алып къыймайды, аны бла бирге устазларына юйрениди, кесине шубёхла табады. Башхача айтханда, психология, социализация жаны бла да тюз ызда айныды.

Сабий юйде туруп неда узакъда (дистанцион) окъуса уа, аны айныуунда кеп зат жетиширик туююлдо, тас окъуна болуп къаллыккъды. Андан сора да, биз интернационал республикабыз, ёсюп келгенле, кеслерини халкъларындан сора да, башха миллетле барлыкъларын, аланы къаллайла болгъанларын да кёрюрге, билирге керекдиле.

Кертиди, ата-анала иги этебиз сабийибизге, анга тап болсун деген акъыл бла кюрёше болурла. Алай а, ол отоуну төрт мюешюнден сора затны кёрми турса, арта къалай боллуккъду?! Ол ёсмей, абадан болмай турлукъ туююлдо.

Тышына чыкъса, анда уа – жамауат. Аны арасында уа адам кесин жюрюте билирге тийишлиди. Иш а аны аллына юйге келикмиди? Ахшы, аллай усталыкъ тапса. Театр, кино, тюкен, башха затла да алай.

Алайды да, ата-анала сабийни юйде тутуп окъутууну мектепден, садикден, университетден тышында аны билими терен болур ючюн къошакъ халда чакъыра эселе устазны юйге, айхай да, ол заманда анга ыразымыа.

ГЕЛЯЛАНЫ
Жаннета,
Огъары Жем-
таланы битеулю
билим берген мек-
тебини устазы:

- Сабийни юйде окъутууну кеп тюрлю магъанасы барды. Аны тюз кёрмейме деп айталлыккъма, бютюнда малкъар тилини бла

адабиятны окъутууда.

Битеу бирден къарасакъ, сабий юйде туруп окъуйма десе, хау, кеси устаз бла энчи олтуруп дерс алса, аны билими башхаракъ да болур, анга жукъ айтмайма. Алай эсе да, энчи оюму айтсам, хар жаш да, къыз да кесини тенгшилерин бла туюй турургъа, ала бла ары-бери барыргъа, ушакълашыргъа керекди.

Окъуудан, билим алыудан сора да, сабийле бла шубёлукъ жюрюте билирге тийишлиди. Мектепде тюрлю-тюрлю байрамла, тубешиуле, класс сагъатла да боладыла. Хар мында бардырылган зат бла уа сабийни да жашауу байламлы болурга керекди деп, алай сагъыш этеме.

Кертиди, болур хайырлы жери да, алай, мени оюмума кере уа, сабий юйден эсе школда алыргъа керекди билимни. Бютюнда, къайтарып айтмаймы, малкъар тилин юлгюге алгъанда уа, алайсыз да бюгюн аны сакълаугъа бегирек эс бурургъа керек болуп турабыз. Жарсыугъа, юйде ата-аналаны асламысы тауча сабийле бла ушакъла бардырмайдыла. Сора окъутуу да анда бардырылыргъа къалса, биз, устазла, ёсюп келгенлени дерслерибизде туюшюндюрюрге излеген затла да къалып къаллыккъдыла. Аны ючюн а юйде окъутуу деген затха мен аперимлик салмайма.

АКЪБОЛАТЛАНЫ
Мариям,
алты сабийни
анасы, Огъары
Басхан:

- Угъай, сюерик туююл эдим. Школгъа жюрюселе ыразымы. Сабийле анда тенглерини ичинде айныгъан этерикдиле, эрикгенлери да кетеди.

Устаз юйге келип дерс берген бир жаны бла иги да болур, энчи окъуса, тынгылыракъ да билир, деп сагъыш этерге да боллуккъду. Алай эсе да, биз ансыз да уллу эл туююлбюз, сабийле тенглерин кёрюп, алагъа юйренип ёселе, ол игиди.

Сёз ючюн, бизде ала каникуллада юйде турсала, ауруп къалсала да, нёгерчиклерин излегенлей турадыла. Элде иш табылган этгенликге, аланы да тансыкълайдыла.

Акъылым алайды – сабийни, къудуретни ахшылыгы бла саулугъунда къыйнагъаны болмаса, юйде тутар кереклиси жокъду.

Усталыкъ

Келгенлени чырайлы этип ашырадыла

Ботталаны Зарема «Каприз» деген косметология салонну ачханлы 20 жыл ётгенликке, бери жюрюген тишируланы саны кепден-кеп бола барады. Салоннга кирген жерде боюла, лабла сатадыла. Сёз ючюн, чачын боатыргъа сюйгенни боуюну кеси сайлар онгу барды. Алайда Зарема кеси ишлейди, парикмахер-косметолог а Мадина Пшибиевады.

Ботталаны Зарема.

МАМАЙЛАНЫ Алий.

КЕТЕНЧИЛАНЫ
Лейля,
китап сатхан тую-
кенни ишчиси:

- Жаланда школда окъургъа керекди сабий. Аны юйде алай тынгылы юйреталлыккъмыса? Ол жамауат ичинде болургъа тийишлиди.

Сёз ючюн, бизде Якуб гитчелигинден да кеп тюрлю олимпиадалагъа жюрюйдю. Биринчи заманда ийменсинип, билген этгенликге, къыйналгъан да эте эди. Энди уа бара, кере, тенгери бла бирге юйренгенли не уллу жюрини аллында да кесини проектлерин таукел къоруулаялады. Алай сунама, ол юйде окъуса эди, аллай жетишилме болдуралмаз эди деп. Алгъаракълада Москвада Кремльде проекти ючюн Гран-при бла саугъаланганды.

Алайды да, сабий тенглерини арасында ёсерге керекди. Кеси аллына окъуса, ол жаланда тюз, терс болса да, кесини оюмун билликди. Дерсе уа башхаланы да кез къарамларын эшитиркиди, тенгешдириге да юйрениркиди.

Айхай да, къошакъ халда билим бере эселе уа юйде сабийге, анга угъай демеиме.

БАЙКЪАЗЫЛАНЫ
Артур,
КЪМКЪУ-ну Про-
грессив материал-
ла эмда аддитив
технологияла ара-
сыны тамата илму
къуллуккъчусу:

- Ахырысы бла да жаратмайма. Сёз ючюн, сиз да сыйлы болугъуз, юйде сабий ёседиде да, аны тенглеринден айырып, юйге аллыккъ туююл эдим. Садикге бармай къалса окъуна, нёгерчиклерин излеп башлайды. Адам улугъа, ангылсайсыз, юйде ата-анасындан, эгечкъарындашындан сора да, шубё-тенг да керек болады.

Жамауатта арасында болмагъан адамгъа не жаны бла да къыйын тюшерик сунама. Психология жаны бла да ол терс болур деп, алай ангылайма. Сабийни саулугъу бла байламлы энчилиги жокъ эсе, аны юйде окъутуугъа неге кёчюрюрге керекди – аны билалмайма.

Ол зат бла байламлы къырал ата-аналагъа сайлаугъа эркинлик да бере болур, алай эсе да, арта ёсюп, абадан болса, университетте окъургъа кирирге да, ише жюрюрге да тюшер. Жашау, къадар нени берлигин билген а къыйынды. Арта аллай сабийге жашауда тынч боллуккъду деп сунмайла. Кертиди, мектепде окъууанындан тышында устаз анга репетитор халда бере эсе дерсни, анга угъай демеиме.

Сорууну **ТРАМЛАНЫ** Зукура бардыргъанды.

Мадина Пшибиева.

Бир ыйыккыны ичинде

Эсепле чыгъарылгъандыла

Россеини Следствие комитетини КъМР-де следствие управлениасыны коллегиясыны кенгеши болгъанды. Анда 2024 жылда ведомствону ишине эсеплери чыгъарылгъандыла.

Управленианы башчысы юстицияны генерал-майору Андрей Потапов белгили этген тарихлеге кёре, былтыр следствие бёлюм 3958 аманлыкъ этилгенин

эсепге алгъанды, аланы тинтгенден сора, 515 уголовный иш ачылгъанды.

Ведомствону къуллукъчулары 837 терслеу ишине тинтгендиле, аладан 57,1 проценти ахырына жетдирилгенди. Законлагъа бузукълукъла этип, инсанни тутхан, уголовный жууапха тартхан кезиуле болдурулмагъандыла. Аманлыкълардан этилген къо-

ранчны 85,2 проценти къайтарылгъанды, арест салынган мюлкню да тергенде, 96,5 проценти.

Андрей Потапов ведомствону ишинде жетишилмени белгилегенди, болсада следствиягъа дери тинтиулени игилендириге кереклисине эс бургъанды.

Коллегияны ахырында следствие ишине игилендириу, контрольну бардыруу жаны бла оноула чыгъарылгъандыла.

Юйюрюгюзге — насып, берекет!

Эсигизде эсе, газетибизни «Таулу къыз» деген конкурсуна жиберилген суратпадан биринде хасаниячы къыз Кючюкланы Жаннета да бар эди. Аны ючюн «Заманны» «ВКонтакте» социал сетдеги бетинде къол кётюргенлени саны бюгюнлюкде 285-ге жетипди. Ол бек бийик кётюрюмдюю.

Билимли, ариу къызыбыз

а озгъан ыйыкъда ёз юйюрюн къурагъанды. Хозаласуна жиберилген суратпадан биринде хасаниячы къыз жарыкъ той ётдюргендиле. Жуюукъ-ахлулары, тенглер да жаш адамлагъа кёп албетинде къол кётюргенлени насып тежегендиле. Биз да алагъа къошула, быллай юлгюлю юйюрлерибиз кёп болсунла дейбиз!

Яникой элли орта школуну 11-чи классыны окуучусу Трамланы Зулихат, инглиз тилден окуучуланы араларында бардырылган битеуроссей диктантха къатышып, хорлагъанланы къауумна киргенди.

Билимлерин сынаугъа жыл сайын къыралыбызны

Барысындан да айырмалы

битеу регионларындан болмагъанча кёп адам къатышады. Ма бу жол да 40 минг адам къагъыт берген эди.

Диктант Къазан федерал университетни мурдорунда бардырылгъанды. Анга бийик эм орта билим беруу организацияланы келечилери бла школчула къатышхандыла.

Трамланы Зулихатны устаз Биттирланы Джаннета хазырлагъанды. Эсигизге салайыкъ, Джаннета Мухамматовна кеси да КъМР-ни Башчысыны саугъасына тийишли болгъанды, «КъМР-ни ёттемлиги» деген эришиуде хорлагъан фахмулу устазды. Ол айтханнга кёре, конкурсха ала онлайн амал бла къатышхандыла.

– Республикабызда бу диктантны КъМККЪу бардыргъанды. Эришиуню ахыр кесегине жумушланы да ала ашыргъан эдиле. Бизни региондан а быйыл анда ючеулен хорлагъандыла, ол санда мени окуучуум Трамланы Зулихат да, – деп билдиргенди бизге устаз.

Сакъатлагъа — энчи такси

Къабарты-Малкъарда сакъат сабийлери болгъанлагъа социал такси аламан амалды. Ол Амина Бадрарованы фондуна хайыры бла башланганды эмда Нальчикде ишленгени эки жыл чакълы болады.

Ючжыллыкъ Алан ара шахарда анасы бла жашайды. Ол сабий санлары иги ишлемей къыйналады, энчи арбачыкъда жюрюйдю. Анасы айтханнга кёре, таксистле арбачыкъны кёргенлей, кетерге ашыгъадыла. Социал таксини себеплиги бла уа ана сабий бла шахарда жумушларын тамамлагъа онг тапханды. Водитель да

сынау болгъан, халал жюрекли, къайгырыулу адамды.

Амина Бадрарованы жандаурулукъ фонду сакъатлыкълары болгъан сабийле бла эрттеден бери ишлейди. Кёп кере транспорт табылмай къыйналгъанларын эшите тургъанды, ол себепден социал такси къурау акылгъа келгендиле. Аны бла жюрюгенлеге къоранчланы да кесинден телейди.

Бусагъатда бир такси ишлейди, болсада, жандаурулукъ фонддан билдиргенлерича, келир заманда машиналары санын кёбейтир мурат барды.

Тазирге къошулгъанды

Быйыл биринчи январьдан башлап бизни къыралда жашау журт-коммунал мюлк жумушла ючюн хакъны заманында телеменгенлеге уллуракъ тазир салынырыкъды. Законда айтылгъаныча, аны мардасы Ара банкны мурдор ставкасына кёре тергелликди. Ол а бюгюнлюкде 21 процент болады, деп билдиргендиле КъМР-ни Экономика министрствосундан.

Бу турлениу быйыл РФ-ни Пра-

вительствосуну алгъынны бегими кючюн тас этгени бла байламлыды. Анга кёре уа тазир учуз халда тергеле эди: ол ставкагъа къарап, 9,5 процентден озмай алай. Энди уа марда 21 процентди. Ол себепден борчну болжалы 31 кюнден башлап 90 кюнге жетсе, тазирни ёлчеми сагъынылгъан ставканы юч жюзден бири чакълы боллукъду. Кеси да хар кюн ючюн! Болжалы 91 кюнден атласа уа – ставканы 130-дан бирин телерге тюшерикди.

Бетни басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима**, **ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат**, **КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия**, **УЛБАШЛАНЫ Мурат**, **КУРДАНЛАНЫ Сулейман** хазырлагъандыла.

Багъала тюрленгендиле

Республиканы Курортла эм туризм министрствосундан билдиргенлерича, январьдан башлап битеу россейли авиакомпанияла къыралны ичинде учхан самолётлагъа, бизнесклассдан къалгъанларынды, сабий билетлени багъалары 50 процентге учуз боллукъдула.

Бу амал декабрьни ахырында кийирилип башлагъанды. Росавиацияны башчысы Дмитрий Ядров келтирген эсеплеге кёре, ол заманны ичинде учуз багъала бла 360 минг билет сатылгъанды. Транспортну министри Роман Старовойт эсерттенича уа, эки жыллары толмагъан балала ючюн къыралны ичинде учуугъа хакъ арталлыда теленмейди, халкъла аралы рейследе уа, алагъа энчи жер алынай эсе, билетни багъасындан 90 проценти кетериледи.

Дагъыда бир жангычылыкъ – авиакомпаниялагъа энди 12 жыллары толмагъан сабийлени ата-аналарындан башха олтуртургъа жарарыкъ туююлдю. Ол угъай, ала бир бирлерини къатларында олтургъанлары ючюн къошакъ хакъ алыргъа да эркин этилмейди.

Битеу бу жангычылыкъла Юстиция министрствода эсепге алынгандыла.

Эм кючлюге саналгъанды

Наро-Фоминск шахарда эркин тутушудан онсегиз жыллары толмагъан гёжеглени араларында эришиу къураулгъанды. Анда Россеини биринчилигине къатышыргъа эркинлик ючюн къыралны жер-жерлеринден эм кючлю спортчула тутушхандыла.

Улуу эришиулукде, 60 килограммга дери аурлукъ къауумда тёрт сермеш бардырып, «Хасания» спорт клубну келечиси Ахметланы Сулейман эм кючлю болгъанды. Энди ол Россеини биринчилигинде сынашырыкъды.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный — 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары — 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь — 40-28-97. Секретариат — 40-93-62. Корректорла, специалистле — 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.
Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс — П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМИРНИ
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:

Текуланы Хауа - дежурный редактор; Кетеничланы Зульфия - жууаплы секретары орунбасары; Гельяланы Валентина (1,9-чу бетле), Баллиланы Феруза (2,3-чу бетле), Зезяланы Лида (4,10-чу бетле), Ахматланы Люоза (11,12-чи бетле) – корректорла.

Тиражы 1754 экз. Заказ № 136

Багъасы 13 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru